

Verslag Windconsultaties tbv windmolens op de Koningspleij

In het voorjaar van 2014 (in mei en juni) heeft Pleij BV in samenwerking met Rijn en IJssel Energie Coöperatie drie zogenoemde 'windconsultaties' gehouden. Deze avonden zijn op 3 verschillende locaties georganiseerd, juist op die plekken die dichtbij het plangebied liggen: Presikhaaf (Arnhem), Mosterdhof (Westervoort) en Malburgen Oost (Arnhem).

De avonden zijn bedoeld om in gesprek te komen met omwonenden en belanghebbenden over de plannen en in kaart te brengen wat onderzocht zou moeten/kunnen worden omtrent windmolens op deze plek.

Dit verslag is een combinatieverslag van alle drie de avonden samen. Elke avond is dezelfde agenda gehanteerd. Natuurlijk is het verloop en de inhoud van elke avond anders geweest. Alle inbreng hebben we meegenomen in dit verslag.

De discussie tijdens de avonden is op basis van enkele uitgangspunten is gevoerd:

- Het rijksbeleid is verduurzaming.
- De gemeente Arnhem heeft in dit kader haar ambities geformuleerd.
- Wind is daarbij expliciet als optie aangemerkt.
- Zoekgebied is in het door de gemeente aangewezen voorkeursgebied.

Vanuit OutSmart is het initiatief genomen om te verkennen hoe je tot een deugdelijk project kan komen. Hun kennis en ervaring met windenergieprojecten is daarbij een nuttige input. Natuurlijk zijn er ook andere initiatieven denkbaar. Dit is echter niet de focus van de avonden geweest.

Ter bekendmaking van de windconsultaties is er op de website van de Rijn en IJssel Energie Coöperatie een publicatie (zie bijlage) gedaan inclusief een mail aan de belangstellenden via de Coöperatie en zijn aan de volgende media dezelfde publicatie verzonden met het verzoek deze te plaatsen;

ANP Gelderland	gelderland@anp.nl
Arnhem Dichtbij	redactie.arnhem@dichtbij.nl
Arnhem Nieuws	arnhem@nieuws.nl
Arnhems Persagentschap	tekst@arnhemspersagentschap.nl
Chattelin, (Maurice)	maurice.chattelin@arnhem.nl
Gelderlander	redactie.arnhem@gelderlander.nl
Gerritsen, L. (Lonneke)	l.gerritsen@omroepgelderland.nl
HAN	<standaard>
Haverkamp, R.	r.haverkamp@omroepgelderland.nl
Hest, E. van (Elmer)	elmer.van.hest@anp.nl
Kanaal 13	tips@kanaal13.tv
Koerier	redactie.koerier@whm.wegener.nl
Ploeg, van der (Harry)	h.vdploeg@gelderlander.nl
Reuvers, (Gijs)	g.reuvers@gelderlander.nl
RTV-Arnhem	info@rtv-arnhem.nl
Zondagskrant	redactie.zondag.arnhem@whm.wegener.nl
Weekblad westervoort (Liemers)	redactie.liemersvizier@wegenermedia.nl
wijkwebsite presikhaaf	http://www.presikhaafnet.nl/?q=contact

Verloop van de avonden

Tijdens de avonden is er een zelfde agenda gehanteerd die, door de interactie met de aanwezigen, elke avond volgens zijn eigen proces is verlopen. Doel van elke avond was: horen wat de aanwezigen denken van het windinitiatief en wat er wel kan en wat niet, en wat de wensen zijn ten aanzien van wat er onderzocht zou kunnen en moeten worden.

De agenda was als volgt:

1. Introductie door Carla Weber. Zij is alle avonden de voorzitter geweest. Carla stelt zichzelf voor en benadrukt haar neutrale rol als voorzitter. Ze heeft geen belangen in dit project, is zelfstandige, komt uit Amsterdam.
2. Jaap Olthoff van Olthoff Wind Consultancy geeft een presentatie “De moderne windturbine” (*zie ook link naar zijn powerpoint presentatie op onze website*).
3. Maarten de Keijzer (Pleij BV en OutSmart) presenteert het burgerinitiatief voor windmolens (*zie link naar powerpoint presentatie op onze website*). Hij is 15 jaar actief in de windenergie, op land en op zee. Hij is inwoner van Arnhem en zijn bedrijf OutSmart is gevestigd in Velp.
4. Jan de Wit vertelt over Rijn en IJssel Energie Coöperatie en waarom deze coöperatieve vereniging juist bij dit project betrokken wil zijn, namelijk: zorgen dat juist de inwoners van Arnhem kunnen meeprofiteren van de mogelijke komst van de windmolens.
5. Inventariseren van de zorgen en vragen die er leven bij de omwonenden. Deze vragen worden meegenomen in de al verplichte onderzoeken die de komende maanden gaan plaatsvinden. De inventarisatie wordt hieronder weergegeven.

Tijdens de presentaties is er ook volop ruimte geweest tot interactie. Er zijn 3 officiële stukken bij ons binnengekomen en die hebben we benoemd als bijlagen 4 t/m 6. Deze teksten kunt u vinden op onze website:

<http://www.rijnenijsselenegie.nl/samen> (klik op windmolen Arnhem).

Tot slot een weergave van feedback van enkele aanwezigen:

- Leuk zo'n promotiepraatje, het is goed uitgelegd, maar ik wil ze gewoon niet hier.
- Diverse groepen spreken nu al uit dat zij zich hevig zullen gaan verzetten.
- Hoe kunnen we bewoners beter bereiken zodat er met meer mensen dialoog ontstaat? Deze poging was goed, resultaat vonden ze minder in deze zaal. Ondanks de publiciteit is er in hun ogen niet genoeg bekendheid gegeven aan de avonden.
- Een van de aanwezigen vindt dit juist wel een eerste goede stap, en vraagt: geef deze mensen ook een beetje vertrouwen.

Inventarisatie

Vragen om te onderzoeken of te beantwoorden:

Ecologie en recreatie

- Het is dichtbij een Natura 2000 gebied, wat is het effect? Is het zo dichtbij wel toegestaan?

- Arnhem heeft dit als stil gebied aangewezen, hoe past dit plan erin?
- Het is open water, open terrein, geen bebouwing in het natuurgebied.
- Wat zullen mogelijke effecten zijn van plaatsing van windturbines op natuur (fauna, natuurgebieden, ecologische hoofdstructuur), natuurbeleving en rust in en langs de uiterwaarden?
- Hoe worden negatieve effecten vermeden dan wel verholpen?
- Hoe wordt verstoring van rust en natuurbeleving van de uiterwaarden en met name van Speeluiteraard de Bakenhof voorkomen? De uiterwaarden en Speeluiteraard de Bakenhof maken deel uit van de strook “Stil gebied” ten zuiden van de Rijn. Zie het Actieplan Omgevingslawaaï. Dit spreekt van gebieden “die de geluidgehinderde inwoners een kans geven tot rust te komen”. Dit aspect is voor ons bijzonder belangrijk.
- Hoe wordt voorkomen dat de recreatieve functie van fiets- en voetpad Malburgse Bandijk verloren gaat (geluid, horizonvervuiling, ...)?
- Wat zijn de effecten van de windmolens op de vogeltrek en op vleermuizen?

Gezondheid en welbevinden omwonenden

- valt er slagschaduw op woonhuizen?
- slagschaduw is ook irritant als die valt op het veld voor je huis... wordt dat ook onderzocht?
- Produceert een windmolen lage tonen (schadelijk voor de gezondheid)?, hoe zit het met (laagfrequente) trillingen en geluid?
- geluid: hoe ver draagt dat geluid (gaat ook via bodem en water)? En hoever wordt het meegenomen in de onderzoeken?
- Hoe ga je om met de normen in situatie waar de geluidsgrenzen al overschreden worden? Dan krijg je accumulatie van geluid, hoe ga je daar mee om?
- Hoe meet je de geluidsoverlast? Kan toch pas als die molen staat? (Opm: Berekeningenmethodes zijn genormeerd en zijn defensiever dan de praktijk. Zitten aan de veilige kant.)
- 10% meer geluid op de gevel? Wat is die 10% db of geluidsniveau? Hoe klinkt het en hoe zit het? Zoek dat uit a.u.b. Wat is het effect van de rivier die er tussen ligt?
- Welk frequentiespectrum/gebied zit het geluid van windmolens?
- Ontstaat er slaapverstoring door lage tonen?
- Luchtwervelingen? Blaas je luchtvervuiling dan extra rond? Zoals bij vliegtuigen die bij elkaar in de *slip stream* komen. De lucht die de industrie nu uitstoot op de bedrijventerreinen wordt extra verspreid?
- Wat is de maximale geluidsdruk die wij op Stadseiland in totaal kunnen verwachten gezien ook de nabijheid weg en industrieterrein? (Cumulatie?!)
- Wat zijn de gevolgen voor de psychische gezondheid van oudere mensen die de hele dag worden blootgesteld aan het zicht op draaiende wieken, de slagschaduw en het geluid van draaiende wieken en motorhuis van de windmolens? De appartementen die op de zuid-oost kant van het gebouw liggen hebben slechts ramen aan die zijden en kijken dus altijd op de molens en zien continu, de hele dag draaiende wieken en de slagschaduw daarvan.
- Wat zijn de lichamelijke gezondheid gevolgen voor bewoners? ‘s Nachts als er het minst achtergrondgeluid is, is er dus de meeste geluidsbeleving of overlast. Met open raam slapen zal niet meer mogelijk zijn vanwege het geluid van de wieken. Daardoor is er geen frisse lucht en ventilatie mogelijk in de slaapvertrekken. Op het balkon zitten zal in de toekomst ook niet meer kunnen zonder de geluid- en zicht- overlast.
- Wij verwachten grondig geluidsonderzoek, niet alleen op basis van het geluidspad door de lucht, maar – minstens zo belangrijk – ook door bodem en grondwater. Nemen jullie dat mee?
- Wij verwachten grondig geluidsonderzoek op het aspect laagfrequent geluid en de daarbij horende toename van luidheid (uitgedrukt in foon). Het is immers dit laagfrequent geluid dat de

meeste energie heeft en het verste draagt. Het is niet zozeer de geluidsdruk (dB) als wel de luidheid (foon) die belangrijk is voor de menselijke beleving van sterkte van geluid. Nemen jullie dat mee?

- Welke rol spelen trillingen, opgewekt door windturbines, in lucht en bodem bij de productie van afgestraald geluid in grond en grondwater?
- In welke mate zal afgestraald geluid afkomstig van trillingen via de fundatie woningen binnendringen en middels de wanden geluid afstralen?
- Wat is de maximale geluidsdruk, zowel binnen als buiten de woning, voor omwonenden t.g.v. windturbines en met welke duur en frequentie komt deze voor?
- Welke van de bekende gezondheidsklachten (slaapproblemen, duizeligheid, angststoornissen, prikkelbaarheid, depressies, concentratie- en leerproblemen, en tinnitus (oorsuizen)) zijn uit te sluiten in de Arnhemse situatie? Welke zijn te voorkomen in de Arnhemse situatie?
- Wat kan vanuit de exploitant gedaan worden als zich wel klachten voordoen?
- Wat zal vanuit de exploitant gedaan worden als zich wel klachten voordoen?
- Wat zijn mogelijke risico's van slagschaduw voor omwonenden?

Technologie

- Hoe zit het met extra luchtwervelingen?
- Hoe zit het met windmolens in een lijn? Produktieverlies tweede en derde? (Opm: Dan moet je de opstelling maximaliseren. Verlies kan zitten tussen de 1 tot 10%.)
- Hoe lang duurt het voordat de molen stil staat bij constatering dat er sprake is van slagschaduw?
- Waait het wel vaak en hard genoeg? Berichten wijzen veelvuldig op een zeer matige windsnelheid in het binnenland.
- Hoe vaak breken windturbine bladen?

Economie

- Rendement concreet maken (rekening houden met dalende EU subsidies, leveringsbelasting, wat verdient de burger? Wat is de business case?) ook rekening houden met levensduur, onderhoudskosten, garantie.
- Wat is het risico op planschade?
- Zijn er nog andere gebieden in Arnhem waar minder mensen wonen waar beter molens geplaatst kunnen worden? Bijvoorbeeld bedrijventerreinen/industrie, bijvoorbeeld op IPKW zelf?
- Hoeveel gaat Den Haag mee snoepen met de verdiensten? Energie is melkkoe?!
- Gaan wij leverings/gebruiksbelasting betalen voor onze energie?
- Wat verdient de burger eraan?
- Aanbod aan de kleinverbruikers? Wat is investering en wat het rendement?
- Planschade in de business case opgenomen? Er is jurisprudentie over planschade binnen 1 km. Daaronder vallen dan heel veel huizen bij deze windmolens?
- Financieel, wordt er rekening gehouden met daling van woningprijzen in het plan? Zal het zich voordoen? Compenseren? Planschade? Wordt daar iets mee gedaan door Pleij bv?
- Wat denkt u te doen aan de financiële schade die de bewoners lijden? De appartementen op Stadseiland tegenover 145 meter hoge windmolens zijn niet meer te verkopen [volgens de bewoners]. Zelfs nu verkopen zal moeilijk zijn zolang de plannen voor windmolens zo dicht bij het appartementen gebouw niet van tafel gaan of worden gewijzigd.
- EU subsidies worden steeds minder. Als er geen subsidie zou zijn, zou dit project dan haalbaar zijn?
- Wat is de levensduur van de windmolen en de verschillende onderdelen? Wordt er rekening gehouden met hoge onderhoudskosten en garantie e.d?

- De waarde van woningen zal dalen [volgens de bewoners]. Wat is de te verwachten daling voor woningen in Stadseiland?
- Hoe worden bewoners hiervoor gecompenseerd?
- Woningeigenaren zullen planschade claimen. Hoe gaat Pleij B.V. hiermee om?
- Hoe kan Pleij B.V. aantonen in staat te zijn planschades uit te keren en woningeigenaren voor waardedaling te compenseren?
- Wat kost een kWh zonder subsidie?
- Komt er een bijsluiter Financieel Product bij de participatie in de windmolen?
- Wat zijn de belangen en financiële voordelen van de betrokken partijen?

Omgeving

- werkt de geologie van de plek wel in het voordeel van windenergie?
- Wordt het landschap aangetast? Wordt er nagedacht over landschap(pelijke inpassing)
- Is de locatie wel gezocht op basis van een deugdelijke kaart?
- wat doen de buurgemeenten?
- Afstand tot huizen in Malburgen (750m) en Westervoort (600 m volgens publiek) onderzoeken, zijn de huizen niet te dichtbij?
- Zijn er geografische aspecten die belangrijk zijn (bijv. bouwen hoger dan de Veluwe stuwwal is niet toegestaan)
- Volgens welke aspecten heeft locatieonderzoek plaatsgevonden?
- Welk gewicht heeft de nabijheid van bewoning en met name nieuwbouwwijk Stadseiland daarbij gehad? Het gebruik van verouderde kaarten is voor ons verontrustend.
- Wat zijn de bijzondere aspecten van de beoogde locaties waarmee rekening moet worden gehouden in verband met verstoring en overlast (open water, open terrein, geen begroeiing, geen bebouwing, natuurwaarden enz.)?
- Is er voldoende ruimte om 3,5% duurzame energie op te wekken?

Alternatieven

- Zijn er alternatieven voor de voorkeurslocatie? Wat zijn de criteria, windsnelheid?
- Is er combinatie met andere functies mogelijk?

Overig

- Wie en wat is Pleij B.V., de organisatie die Rijn en IJssel Energie Coöperatie voor dit project benaderde?
- Hoe wordt draagvlak gedefinieerd?
- Hoe wordt draagvlak voor dit project gemeten?
- Waarom is zo weinig moeite gedaan om bekendheid te geven aan de 3 windconsultaties? Omgevingspartijen zijn niet benaderd. Omwonenden zijn niet expliciet ingelicht of uitgenodigd.
- Welke stappen worden ondernomen om met omwonenden in gesprek te gaan?
- Hoe kunnen we de betrokken burgers goed betrekken bij het proces?
- Worden bewoners betrokken bij keuze/maatwerk/onderzoek?
- Wat is het belang van windenergie in de (lokale) duurzame energiemix?

Als bijlagen zijn er: de aankondiging/het persbericht, de presentaties die gehouden zijn en de ingekomen stukken die aanwezig ons hebben aangereikt:

Bijlage 1: persbericht Windconsultaties

Bijlage 2: presentatie windexpert Jaap Olthoff (Olthoff Wind Consultancy), op 3 juni vervangen door Dennis Schiricke (8 jaar bezig met wind op land en zee)

Bijlage 3: presentatie initiatiefnemer burgerwindproject Maarten de Keijzer (Pleij BV / OutSmart)

Bijlage 4: brief werkgroep Arnhem geen Asfaltcentrale (dit is de ons toegestuurde uitwerking van het papier dat de werkgroep tijdens de bijeenkomsten heeft uitgedeeld)

Bijlage 5: brief van Vereniging van Eigenaren Wijdse Rijn

Bijlage 6: vragen bewonersvereniging Stadseiland

Deze bijlagen zijn te vinden op de volgende website:

<http://www.rijnenijsselenergie.nl/samen> (klik op windmolen Arnhem).

In de presentaties is soms verwezen naar rapporten/onderzoeken. Op onze website proberen we zoveel mogelijk bronnen weer te geven.